

Øverland Andelslandbruk

Helhetlig visjon, status og utviklingsplan 2026–2036

Dette dokumentet samler Øverland Andelslandbruks **visjon**, **nåværende situasjon** og **langsiktige prioriteringer** i et helhetlig styringsdokument. Det skal gi felles forståelse og retning for styre, ansatte og andelshavere, og fungere som et strategisk rammeverk for utviklingen av Øverland Andelslandbruk de neste ti årene.

Dokumentet erstatter ikke årlige handlingsplaner, driftsplaner eller budsjetter, men gir føringer for dem.

1. Visjon, identitet og verdigrunnlag

1.1 Hovedvisjon

Nytt liv til landbruket – lokal, økologisk mat i fellesskap

Dette innebærer å forvalte jorda langsiktig, dyrke med utgangspunkt i økologiske prinsipper og beste tilgjengelige kunnskap, bygge fellesskap og skape en bærekraftig arbeidsplass.

Øverland Andelslandbruk skal være:

- et levende eksempel på bærekraftig matproduksjon
- et sted der mennesker, jord og natur henger sammen
- et fellesskap der jorda dyrkes med omsorg, kunnskap og ansvar

1.2 Hvem vi er

Øverland Andelslandbruk er et fellesskap for produksjon av lokal mat, basert på økologiske prinsipper, felles ansvar og åpenhet.

Vi er et andelslandbruk organisert som et samvirkeforetak. Andelshaverne deler ansvar for driften – praktisk, økonomisk og sosialt.

Vi bygger vår virksomhet på tre grunnpilarer:

- risikodeling
- åpen dialog
- gjennomslukt økonomi

1.3 Holdninger og verdier

Vi bygger vår virksomhet på:

- åpenhet og tillit
- ansvarlighet og nøkternhet
- respekt for natur og mennesker
- vilje til å lære
- lyst til å bidra

Vi ønsker en kultur preget av samarbeid, raushet, engasjement og rom for uenighet.

2. Hvor Øverland står i dag

Dette kapitlet beskriver nå-situasjonen – både styrker vi bygger videre på, og områder med størst utviklingspotensial.

2.1 Styrker

Fellesskap og møteplass

- Gården oppleves som trygg, sosial og inkluderende.
- Utekjøkken og samvær fungerer godt som sosial møteplass.
- Arrangementer og åpne dager skaper liv, eierskap og tilhørighet.

Tydelig organisasjon

- Klare roller mellom styre, daglig leder og gartnere.
- Forbedret struktur i ansvar, beslutningslinjer og kommunikasjon.
- Digitale verktøy for administrasjon og kommunikasjon er etablert.

Økonomisk vending

- Andelslandbruket er igjen fulltegnet.
- Høy etterspørsel etter andeler er et tydelig kvalitetsstempel.
- Økonomien er mer forutsigbar enn tidligere.

Sosial og menneskelig bærekraft

- Økte (konkurransedyktige?) lønninger og profesjonalisering av drift.
- Bevisst forhold til arbeidsbelastning og forebygging av utbrenthet.
- Ønske om å skape en arbeidsplass det er mulig å stå i over tid.

2.2 Utviklingspotensial

Gartnerfaglig retning

- Behov for større stabilitet i dyrkingsprinsipper.
- Arbeide mot en felles fagplattform for jordarbeid, sortsvalg og praksis.

Jordhelse

- Lite systematikk i jordprøver og langsiktig dokumentasjon.
- Behov for en tydelig jordstrategi over tid.

Fellesskapsarbeid

- Mange deltar sosialt, men færre opplever reelt eierskap.
- Arbeidsgrupper kan styrkes som bærende strukturer.
- Dugnad kan oppleves som plikt fremfor tilhørighet.

Beredskap og helårstenkning

- Begrenset tilgang på mat utenfor vekstsesongen.
- Lite lagring, foredling og proteinproduksjon.

Infrastruktur

- Spredt drift og lite samlokaliserte funksjoner.
- Manglende egnede bygg for kurs, undervisning, lager, fellesskap og frivillige

3. Overordnede utviklingsprinsipper

Utviklingen av Øverland Andelslandbruk skal:

- skje trinnvis og realistisk
- bygge på erfaring, kunnskap og evaluering
- ivareta både jord, mennesker og økonomi
- være robust over tid og tåle endrede rammevilkår

4. Langsiktig utviklingsløp 2026–2036

Utviklingen er delt inn i tre faser. Fasene er veiledende og overlappende, og gir retning uten å være bindende handlingsplaner.

Fase 1: NÅ (1–3 år) – Stabilisering, kvalitet og struktur

Hovedgrep: Rydde i grunnmuren.

Drift og økonomi

- Bygge videre på fulltegning og stabil etterspørsel.
- Utarbeide realistiske budsjetter.
- Prioritere menneskelig bærekraft gjennom:
 - tilstrekkelig bemanning
 - ryddige arbeidsforhold
 - tydelige roller og ansvar

Jord og fag

- Enes om felles dyrkingsprinsipper.
- Avklare og forankre økologisk, biodynamisk og regenerativ praksis
- Etablere fast praksis for:
 - jordprøver (3–5 års intervall)
 - systematisk kompostering
 - dokumentasjon av utvikling i jord og avling
- Utrede behov for drenering og overvannshåndtering.
- Sikre faglig kontinuitet i gartnerteamet gjennom:
 - årlig kurs og kompetanseheving
 - bruk av rådgivere

Fellesskap

- Forsterke arbeidsgrupper med klart mandat,
- Systematisk introduksjon av nye andelshavere.
- Invitere til ansvar på frivillig basis.
- Videreutvikle møteplassen gjennom:
 - utekjøkken
 - felles arrangementer
 - lavterskel deltakelse

Kompost og kretsløp

- Systematisere samarbeid med hestegård og andre aktører.
- Etablere fast praksis for:
 - innsamling
 - behandling
 - tilbakeføring til jord

Lokalsamfunn

- Videreutvikle skolebesøk, åpne dager og kurs.
- Øke synlighet uten å overstrekke kapasiteten.

Fase 2: NESTE STEG (3–7 år) – Fordypning, beredskap og struktur

Hovedgrep: Utvikle uten å miste sjela.

Jord og produksjon

- Øke jordas humusinnhold og biologiske liv.
- Større variasjon i vekster.
- Økt produksjon av:
 - lagringsgrønnsaker
 - grønnsaker for vinterbruk
 - flerårige vekster
- Videreutvikle:
 - foredling
 - konservering
 - lagring (inkl. rotkjellerløsninger)

Fellesskap

- Etablere flere aktive arbeidsgrupper innen:
 - kompost og kretsløp
 - arrangement og formidling
 - undervisning
 - infrastruktur og nybygg
 - rekruttering og “onboarding”
- Utvikle tydelige roller for enkelte andelshavere med ansvar og eierskap.

Beredskap

- Utarbeide bevisst strategi for:
 - vinterlagring
 - matsikkerhet
 - robuste systemer
- Utrede:
 - dyrehold
 - proteinproduksjon
 - energibruk og energiløsninger

Infrastruktur

- Konkretisere behov for:
 - funksjoner
 - plassering
 - sambruk
- Starte prosess rundt:
 - felles bygg
 - langsiktige leieavtaler
 - mulige støtteordninger

Fase 3: DRØM (7–10 år) – Helhet, kretsløp og modellbruk

Hovedgrep: Retning, ikke forpliktelse.

Økologisk helhet

- Integrere helhetlige kretsløp mellom:
 - jord
 - planter
 - kompost
 - eventuelt beitedyr (inkl. beitekylling)
- Skape et levende og mangfoldig gårdsmiljø.

Bygg og sted

- Etablere samlokalisert og funksjonelt bygg som rommer:
 - forsamlingsrom
 - undervisning
 - frivilligbolig
 - lager og verksted
 - kontor

Lokalsamfunn og kunnskap

- Øverland er en:
 - lokal møteplass
 - læringsarena
 - inspirasjonskilde
- Samarbeid med:
 - skoler
 - kommune
 - fagmiljøer

En selv bærende modell

- Stabil økonomi.
- Tydelig faglig profil.
- Mennesker blir værende over tid.
- Andelslandbruket rekrutterer seg selv.

5. Bruk av dokumentet

Dette dokumentet skal:

- gi felles forståelse og langsiktig retning
- brukes aktivt av styret i prioriteringer og veivalg
- være ramme for handlingsplaner og budsjetter

- gi forutsigbarhet for ansatte og andelshavere

Større beslutninger bør kunne begrunnes i spørsmålet:

«Er dette i tråd med vår visjon, vår nåsituasjon og vårt langsiktige utviklingsløp?»

Dokumentet revideres ved behov, men er ment å stå over tid for å sikre kontinuitet og forankring.